

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2025-02-21

Diarienummer N164-0101/25

Handläggare

Ellinor Öjersson, Jennie Johannisson, Johanna

Rönnqvist

Telefon: 031-365 82 96 (Ellinor Öjersson)

E-post: ellinor.ojersson@socialcentrum.goteborg.se

Uppföljning av samverkansavtal 2024 för folkhälsöarbete, familjecentrerat arbetssätt och Hälsolots Centrum

Förslag till beslut

Socialnämnden Centrum beslutar att anteckna informationen om uppföljningarna av samverkansavtal för folkhälsöarbete, familjecentrerat arbetssätt och Hälsolots Centrum för år 2024 till protokollet.

Sammanfattning

Ärendet redogör för uppföljning av insatser inom tre samverkansavtal mellan delregional nämnd Göteborg (DRNG) i Västra Götalandsregionen och socialnämnden Centrum i Göteborgs Stad. Uppföljningarna utgår från de tre avtalens respektive handlingsplan för 2024 och redogörs i årsrapporter som redovisas till båda avtalsparterna, se bilaga 1–3. Årsrapporterna inkluderar insatser och ekonomiska redovisningar för år 2024.

De tre avtalen har olika fokus och kompletterar varandra i det lokala befolkningsinriktade folkhälsöarbetet. Avtalen är till hälften finansierade av Västra Götalandsregionen och till hälften finansierade av Göteborgs Stad. De har sin grund i det nationella folkhälsopolitiska målet att skapa samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara klyftorna inom en generation. Inom de tre avtalen sker folkhälsöinsatserna utifrån olika målområden. Varje avtal har egna handlingsplaner med egna målområde. Varje årsrapport utgår från de målområdena.

Socialförvaltningen har i samverkan med andra förvaltningar tagit fram en behovsanalys om befolkningens livsvillkor och hälsa i stadsområde Centrum. Den belyser stadsområdets folkhälsöutmaningar och målgrupper som behöver uppmärksammas för att möjliggöra en god och jämlik hälsa. Behovsanalysen ligger till grund för de insatser som tas fram i handlingsplanerna för folkhälsöarbete, familjecentrerat arbetssätt och Hälsolots. Förvaltningen bedömer att uppföljningarna för 2024 beskriver att ändamålsenliga insatser har genomförts utifrån prioriterade målområden.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Skillnader i livsvillkor och hälsa har ekonomiska konsekvenser för kommunal, regional och statlig sektor. Främjande och förebyggande arbete har positiva effekter, både för samhällsekonomin och för folkhälsan. Insatser som bidrar till bättre livsvillkor och hälsa medför en högre tillväxt hos arbetskraften. Minskad ohälsa ger också mindre kostnader för regional och kommunal verksamhet vilket innebär att en större del av samhällets resurser kan användas mer effektivt.

Göteborgs Stad och Västra Götalandsregionen finansierar varsin lika stor del av den totala ersättningen i samtliga tre avtal, se tabellen nedan. Hanteringen av kommunens finansiering av samverkansavtalet för folkhälsoarbete har varit utmanande. Stadens del av finansieringen står respektive kommunal verksamhet för vilket försvårar folkhälsoinsatser i de fall där berörd kommunal verksamhet inte har ekonomi nog för att stå för halva kostnaden på egen hand. Hanteringen av kommunens finansiering av samverkansavtalet försvårar även möjligheten att finansiera folkhälsoinsatser i icke kommunal verksamhet så som exempelvis civilsamhälle, hälso- och sjukvård och andra myndigheter. Det riskerar att folkhälsoarbetet inte blir behovsstyrt, så som avtalet avser.

Samverkansavtal	Göteborgs Stad	Västra Götalandsregionen	Summa per år
Folkhälsoarbete	3 669 000 kr	3 669 000 kr	7 338 000 kr
Familjecentrerat arbetssätt	1 553 000 kr	1 553 000 kr	3 106 000 kr
Hälsolots Centrum	1 361 000 kr	1 361 000 kr	2 722 000 kr
Summa per år	6 583 000 kr	6 583 000 kr	13 166 000 kr

Bedömning ur ekologisk dimension

Den fysiska livsmiljön göteborgarna lever och verkar i har stor betydelse för hälsa och välbefinnande. Alla ska ha tillgång till miljöer som är inkluderande och hållbara. Att bo eller regelbundet vistas i naturen har positiva hälsoeffekter. Hälsofrämjande aktiviteter som äger rum i stadsnära naturområden ger människor som annars inte tar del av naturupplevelser bättre förutsättningar att göra det. På så sätt kan vi skapa en större förståelse för de avtryck vi gör i naturen.

Olika livsvillkor har olika typer av effekter på klimat och miljö. En av de mest kritiska miljöaspekterna är klimatförändringarna. Dessa påverkar olika grupper på olika sätt beroende på socioekonomiska villkor och underliggande ohälsa. En ökad jämlikhet minskar sårbarheten för ett förändrat klimat och gör att fler kan vara med och motverka klimatförändringar.

Bedömning ur social dimension

Det nationella folkhälsopolitiska målet är att skapa samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara klyftorna inom en generation. De tre avtalens handlingsplaner har målområden som anger det lokala folkhälsoarbetets riktning och utgår från det nationella målet. Arbetet ska också ske utifrån ett rättighetsbaserat arbete med vägledning av FN:s konvention om barnets rättigheter samt mänskliga rättigheter. Hälsa är en mänsklig rättighet samt en viktig förutsättning för att kunna tillgodogöra sig andra viktiga resurser som utbildning, arbete, bostad och kultur. För att uppnå det övergripande målet utgörs folkhälsoarbetet av generella insatser som riktas till alla, men med extra fokus på att nå de grupper och områden med störst behov. Arbetet utgår från befolkningens skillnader i social status, där risken för att diskrimineras vägs in som en parameter. Därmed beaktas samtliga diskrimineringsgrunder i folkhälsoarbetet. Folkhälsoarbetet väntas på sikt bidra positivt på invånarnas sociala relationer och stadens verksamheter. En ökad jämlikhet i hälsa är en förutsättning för att uppnå ett långsiktigt socialt hållbart samhälle.

Samverkan

Samverkan har skett i förvaltningens samverkansgrupp (FSG) 2025-03-18.

Bilagor

1. Årsrapport för Folkhälsoarbete 2024 – stadsområdet Centrum
2. Årsrapport för Hälsolots 2024 – stadsområde Centrum
3. Årsrapport familjecentrerat arbetssätt (FCA) Centrum 2024

Ärendet

Ärendet avser uppföljning av tre samverkansavtal mellan delregional nämnd Göteborg i Västra Götalandsregionen och socialnämnden Centrum i Göteborgs Stad.

Samverkansavtalen avser folkhälsoarbete i Centrum, familjecentrerat arbetssätt i Centrum och Hälsolots Centrum. Årsrapporterna innehåller uppföljning av handlingsplanerna för 2024 inklusive ekonomiska redovisningar. Årsrapporterna redovisas enligt givna mallar till båda avtalsparter.

Beskrivning av ärendet

Bakgrund

I Göteborgs Stad är ansvaret för folkhälsoarbetet fördelat över flera nämnder som verkar inom respektive stadsområde. Enligt nämndernas reglementen ska de, utifrån sina respektive verksamhetsansvar, vara aktiva parter i folkhälsoarbetet. Socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst har enligt sina reglementen ett lokalt samordningsuppdrag för folkhälsoarbetet. Det finns en struktur för samordning av det lokala folkhälsoarbetet. Strukturen bygger på att representanter från de olika förvaltningarna träffas regelbundet och diskuterar befolkningens behov och vilka insatser som behövs för att tillgodose behoven för att på sikt bidra till en god och jämlik hälsa.

Tillsammans med delregional nämnd Göteborg inom Västra Götalandsregionen (VGR) har Socialnämnden Centrum tre samverkansavtal som reglerar det lokala folkhälsoarbetet. De tre avtalen är *folkhälsoarbete i Centrum*, *familjecentrerat arbetssätt i Centrum* och *Hälsolots Centrum*. De tre avtalen har olika fokus och kompletterar varandra i det lokala, befolkningsinriktade folkhälsoarbetet. Alla tre avtalen är till hälften finansierade av Västra Götalandsregionen och till hälften finansierade av Göteborgs Stad. Avtalen finansierar folkhälsoinsatser och personalkostnader för utvecklingsledare folkhälsa, FCA-koordinatorer (FCA = familjecentrerat arbetssätt) och verksamhetsutvecklare Hälsolots Centrum. Alla tre avtal har sin grund i det nationella folkhälsopolitiska målet¹. Folkhälsoinsatserna sker inom ramen för olika målområden i de tre avtalens handlingsplaner. Varje handlingsplan har egna målområden och de beskrivs nedan. Årsrapporterna för år 2024 (se bilaga 1–3) redovisar genomfört arbete utifrån målområdena.

Samverkansavtal om folkhälsoarbete i stadsområdet Centrum:

- Öka möjligheterna till en god start i livet och goda uppväxtvillkor
- Öka den psykiska hälsan
- Öka förutsättningarna för delaktighet, inflytande och tillit
- Främja hälsosamma och hållbara livsmiljöer
- Öka förutsättningar för åldrande med livskvalitet

Samverkansavtal om familjecentrerat arbetssätt i stadsområdet Centrum:

- Erbjudna familjer och andra viktiga vuxna inom stadsområdet ett samordnat och välfungerande stöd utifrån barns behov
- Verka för att familjecentrerat arbetssätt ska utgöra en stabil plattform för tidig upptäckt och tidiga samordnade insatser

---

¹ Skapa samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation.

- Erbjud kompetensutveckling till personal, chefer och beslutsfattare inom kommun, region och civilsamhälle

Samverkansavtal om Hälsolots Centrum:

- Anordna kostnadsfria aktiviteter som utformas för att underlätta fortsatt aktivitet i ordinarie verksamhet
- Tillhandahålla behovsanpassad och lättillgänglig hälsoinformation, exempelvis genom uppsökande verksamhet för att nå spridning i grupper som kan vara svåra att nå
- Främja samverkan, kommunikation och förståelse mellan invånare och aktörer som verkar på lokal nivå
- Samverka inom området fysisk aktivitet på recept (FaR)
- Samverka med övriga Hälso- och Hälsolots i Staden för att ta tillvara erfarenhet, kunskap och resurser

Årsrapporter 2024

Här görs en kortfattad beskrivning av folkhälsoarbetet som har gjorts under 2024 inom ramen för de tre tidigare beskrivna avtalen. Årsrapporterna i sin helhet finns bifogade som bilaga 1–3. Förvaltningen informerar nämnden om uppföljningarna för att ge insyn i det lokala folkhälsoarbetet.

Stadsområdet Centrum har gjort en beskrivning och behovsanalys av befolkningens hälsa och livsvillkor. Analysen har även påvisat olika målgrupper som särskilt ska gynnas av folkhälsoarbetet. Det underlaget är en gemensam grund för folkhälsoarbetet inom alla tre avtalen. Behovsanalysen ligger till grund för de insatser som genomförs inom de målområden som finns för respektive handlingsplan. Därför beskriver förvaltningen arbetet utifrån de fem folkhälsoutmaningar som har identifierats i behovsanalysen.

Under 2024 har förvaltningen kompletterat behovsanalysen med en analys över målgruppen personer med funktionsnedsättning. Målgruppsanalysen gjordes tillsammans med andra förvaltningar och brukarorganisationer och har resulterat i ökad kunskap och dialog om målgruppens livsvillkor, hälsa och behov. Arbetet avser att bidra till ännu fler insatser för att öka målgruppens hälsa.

Folkhälsoutmaning: Svårigheter i föräldraskap och risker för barns uppväxtvillkor

Förvaltningen har gjort flera satsningar för att motverka riskfaktorer i barns omgivning och stärka barn och föräldrars förmågor.

- Utökning av generellt och riktat föräldrastöd samt föräldraföreläsningar har stärkt föräldraskapet vilket främjar barns utveckling och psykosociala anpassning. Nu kan Centrum erbjuda flera riktade föräldrastöd som inte har funnits tidigare. Det generella föräldrastödet ges bland annat på engelska. För att säkerställa att det generella stödet även når målgrupper med lägre social position och ökad risk för ohälsa genomfördes fler föräldragrupper i samverkan med organisationer så som Stadsmissionen, Gyllingen, Svenska kyrkan och Romano Center. Det skapades även föräldragrupper specifikt för småbarnspappor. Tillgången till föräldrastöd i form av föreläsningar har också ökat då flera av dem har spelats in för att sedan publiceras på webben. Stöd till föräldrar har också erbjudits genom arrangerade barnvagnspromenader med teman kring småbarn och föräldraskap. Promenaderna har utökats med en särskild grupp för ensamstående mammor och till att även erbjudas i Kallebäck.

- Bokgåvor till barnfamiljer är ett exempel på läsfrämjande insats som bidrar till språkutveckling och läslust, vilket påverkar barns fantasi, ordförråd, verbala förmåga, skolmognad och skolresultat.
- Socialtjänsten och grundskolan har gjort kompetenshöjande insatser för sin personal för ökad delaktighet i utredningsprocessen och ökad studiero i skolan.
- Samverkan med föreningslivet har bidragit till ett utökat utbud av meningsfull fritid och sociala sammanhang för barn och unga. Det har även bidragit till ett utökat uppsökande arbete för att förebygga social problematik bland unga.
- Uppstart av barnhälsonätverk i Centrum har skapat bättre förutsättningar för att tidigt identifiera och stödja familjer (barn 0–6 år) som behöver ett anpassat stöd. Stadsområdet har sex geografiskt indelade barnhälsonätverk där socialtjänst, förskola, barnhälsa, barnhälsovård, öppen förskola, föräldrastödjare och FCA-koordinator ingår.

Folkhälsoutmaning: Psykisk ohälsa

Arbetet har till stor del fokuserat på kunskapshöjning om psykisk ohälsa för personal som på olika sätt möter invånare med kognitiva svårigheter (till exempel neuropsykiatriska funktionsnedsättningar) eller psykisk ohälsa.

- Personal inom socialtjänst, anhörigstöd och föräldrastöd har genom utbildning utvecklat sin kompetens i att stötta invånare med psykisk ohälsa att förstå sin situation och hur de kan förbättra den.
- Under årets första halvår hade stadsområdet stöd av en samordnare i arbetet med användning av samordnad individuell plan (SIP) för att personer med behov av samordnade insatser från olika samhällsaktörer ska få det.
- Den tvärsektoriella satsningen på att främja högskole- och universitetsstudenters psykiska hälsa har fortgått. Fokus har varit kunskapsspridning kring studenters bostadssituation, påbörjad samverkan med studentbostadsbolagen och hyresgästföreningen samt undersökning av internationella studenters psykiska hälsa.
- Föreläsningar och workshops på temat skolkännsvar har bidragit till fullföljda studier genom att sprida kunskap och arbetsmetoder om ämnet till professioner som möter familjer. Personal och/eller chefer från skola, socialtjänst, vårdcentral och civilsamhälle har deltagit, både från kommunala och fristående skolor.
- Hälsolots Centrum har ökat sin samverkan med föreningar och andra aktörer (till exempel Nationell Samverkan för Psykisk Hälsa - NSPH) som utbildar kring psykisk ohälsa eller har ett brukarperspektiv. Det har skapat goda förutsättningar för lotsning av personer med stödbehov. Målgrupper med konstaterad eller förhöjd risk för psykisk ohälsa har nåtts genom riktad marknadsföring.

Folkhälsoutmaning: Alkohol, narkotika, doping, tobak och spel

Centrums utmaning med hög användning av alkohol och droger kräver insatser av flera olika aktörer och på flera olika sätt. Förvaltningen har en utvecklingsledare ANDTS (alkohol, narkotika, doping, tobak, spel) för att samordna arbetet i Centrum.

- Samordningen av det ANDTS-preventiva arbetet är i uppstartsfas. Under 2024 sammanställdes dokumentet *Förslag på ANDTS-samordning i Socialförvaltningen Centrum*, vilket har resulterat i en handlingsplan. Handlingsplanen innehåller aktiviteter för målgruppen föräldrar samt personal och syftar till att bygga en struktur i organisationen för det preventiva arbetet.

- För att stärka föräldrar i sin roll som förebilder, normsättare och gränssättare har flera föräldraträffar på temat droger och kriminalitet bland unga genomförts under året. För att kunskapshöja allmänhet och professioner inom ämnet har det också arrangerats publika föreläsningar om bland annat vejp, lustgas och vitt snus. Föreläsningarna filmades och de finns textade och teckenspråkstolkade på Hälsolots webbplats.
- Ett pilotprojekt har påbörjats, där personer med olika yrkesroller i Majornaområdet har utbildats till ANDTS-coacher. De ska fungera som kunskapsspridare i sina egna verksamheter och kunna bemöta unga i deras funderingar kring ämnet. Coacherna har fördjupad kunskap i lägesbilden olika substanser och dess påverkan på ungdomar.
- Tillsammans med vårdcentraler och andra förvaltningar har förvaltningen samordnat en tvärssektoriell arbetsgrupp, som har inventerat befintlig information och kompetenshövning för att minska riskabel alkoholanvändning bland vuxna.

Folkhälsoutmaning: Fysisk inaktivitet, stillasittande och brister i närmiljön

Flera insatser har genomförts för att öka den fysiska aktiviteten hos befolkningen och skapa en positiv närmiljö.

- Möjligheten till ökad fysisk aktivitet för personer med funktionsnedsättning har förbättrats tack vare uppsökande arbete och marknadsföring för att öka intresset för att låna fritidshjälpmedel hos Fritidsbanken Göteborg. Även *Hjälterundan* som ägde rum under Parapulsfestivalen främjade fysisk aktivitet och socialt deltagande för personer med funktionsnedsättning.
- För att skapa helhetssyn på ett område och öka samverkan mellan olika aktörer som verkar i området har en satsning på att utforska konceptet grannskapsarbete påbörjats. Detta görs i Kallebäck.
- Hälsolots Centrums utbud av fysisk aktivitet har bidragit till ökad rörelse och minskat stillasittande för invånare i allmänhet och i synnerhet invånare i arbetsför ålder som är daglediga, exempelvis arbetssökande och sjukskrivna. För att aktiviteterna ska nå målgrupper där de kan göra stor skillnad för den enskilde har Hälsolots fokuserat på att vårda befintliga nätverk och samtidigt bygga nya nätverk där olika samhällsaktörer möts, lär känna varandra och kan lotsa till varandra.

Arbetet med förskrivningen och vårdkedjan kring Fysisk aktivitet på recept (FaR) har förändrats under 2024. Västra Götalandsregionen (VGR) har lagt ner alla fysiska FaR-mottagningar i Göteborg för att satsa på spridning av FaR i hela regionen. Förvaltningen menar att det finns risk att målgrupper med nedsatt hälsa och knappa ekonomiska förhållanden påverkas negativt av förändringen och konstaterar att detta är en oroande utveckling.

Folkhälsoutmaning: Ofrivillig ensamhet och social isolering

Sociala relationer är en av hälsans många bestämningsfaktorer. Förvaltningen har bidragit till utvecklingen av platser att mötas för olika målgrupper. Genom att skapa sammanhang där invånare träffas förstärks även sociala relationer. Det kan till exempel vara samtalsgrupper, föräldragrupper eller föreningsledda aktiviteter.

- Ett samarbete mellan äldre samt vård- och omsorgsförvaltningen och utvecklingsledare folkhälsa har synliggjort behovet av insatser för att motverka ofrivillig ensamhet hos äldre vuxna (seniorer).
- Förvaltningen har uppmuntrat föreningslivet att göra sociala insatser utöver sin ordinarie föreningsverksamhet. Det har gett ett bredare utbud av öppna sociala sammanhang för invånare i Centrum.
- Den utforskande satsningen kring grannskapsarbete som påbörjades i Kallebäck under 2024 har som mål att öka gemenskap och tillit genom att skapa förutsättningar för de boende att mötas. Grannskapsarbetet kan på så sätt minska risken för ensamhet och social isolering.
- Riktad marknadsföring av Hälsolots programutbud till högskole- och universitetsstudenter, unga vuxna samt personer med utländsk bakgrund resulterade i att internationella studenter deltog i högre grad än tidigare. Det är en målgrupp som generellt sett är i behov av sociala sammanhang.
- För att förstå befolkningens behov om ofrivillig ensamhet har socialförvaltningen Centrum tillsammans med förvaltningen för demokrati och medborgarservice arrangerat workshops där flera förvaltningar deltog. Arbetet har mynnat ut i en målgruppsanalys som framtida planering av aktiviteter kan baseras på.
- För att möta invånarnas efterfrågan på forum att träffas och tala om livet har arbete med existentiella samtal fyllt en viktig funktion.

Förvaltningens bedömning

Förvaltningen bedömer att uppföljningarna för 2024 visar på ändamålsenliga insatser utifrån prioriterade målområden i respektive handlingsplan och att informationen kan antecknas till protokollet.

Socialförvaltningen Centrum

Sandra Säljö
Förvaltningsdirektör